

Det uperfekte barn

Ning de Coninck-Smith anmelder:

Det uperfekte barn. Redigeret af Morten A. Skydsgaard og Lise Funder. Steno Museet – Aarhus Universitetsforlag, 2008

Udstilling, Steno Museet – Aarhus 27.9.2008-1.2.2009
<http://www.stenomuseet.dk/saerud/index.htm>

Det starter allerede et minut efter barnets fødsel. Apgar score skal være 10 – helst med det samme, og senest når barnet er 10 minutter gammelt. Vejtrækning, puls, farve, hjertelyd og reflekser skal være i orden, før verdenen kan indtages. Alle holder vejret, for tænk nu.... Det er denne åndenød, som antologien – og den tilknyttede udstilling på Steno museet – ønsker at fylde ud. For som forfatterne skriver, det menneskelige indebærer det afvigende og 4-6 procent af alle nyfødte har medfødte misdannelser i varierende grad fra deformede kranier, klumpfødder til fravær af arme og ben.

Fortidens mennesker forklarede dette med forbyttede børn, eller med at kvinderne havde stirret sig vilde under graviditeten. I dag henføres de medfødte misdannelser til genetikens verden eller til miljøforurening, moderens alkohol eller medicinforbrug. Og hvor fortidens kvinder ikke havde mulighed for at vide hvad der ventede, gør scanninger og fostervandsprøver det i dag muligt for kommende forældre at tage stilling til, om et barn med eksempelvis Downs syndrom skal fødes eller ej.

Denne udvikling er af mange blevet udlagt som at nutidens forældre har krav på det perfekte barn. I sit kloge indlæg om fosterdiagnostikkens historie fra 1970'erne og frem til i dag, påpeger overlæge og professor John Philip at sagen er mere kompliceret end som så. Ikke alle tilfælde findes, ikke alle fostre aborteres – og ikke alle kvinder – omkring 10 procent - ønsker at modtage det offentlige tilbud om scanning og fostervandsprøve. Interessant kunne det være at komme tættere på, hvorfor dette fravalg – er det mon af religiøse årsager og fordi de er modstandere af abort, eller skyldes det et ønske om at "lade naturen gå sin gang" og fordi de ikke orker den usikkerhed som er teknologiens bagside, for "man har jo hørt" om tilfælde, som alligevel ikke blev opdaget. John Philip synes at hælde til det sidste og foreslår derfor, at man indfører mere skånsomme metoder – som isolation af fosterceller fra den gravides blodbane. Dermed skulle fostret være beskyttet mod spontan abort – og kvinderne mere motiverede for at få prøven foretaget. Svært at sige, men tankevækkende, at

kvinderne fortsat har mere end et ord at skulle have sagt i denne fødselsteknologiske tidsalder.

Hovedparten af bogens bidrag bevæger sig dog i grænselandet mellem nutidens afsky og fortidens fascination af det monstrøse. Som et indlæg i 1500-tallets ugrundelige, over Peter den Stores indsamlinger af døde fostre i begyndelsen af 1700-tallet, de store samlinger på de medicinske historiske museer til kunsthistoriens omgang med monstre, freaks og "andre fysisk udfordrende". Det være sig handicappede kunstnere, som den engelske Alison Lapper, født uden arme og med deforme ben, der lagde krop til en kæmpestatue på Trafalgar Square, nøgen og højgravid. Eller den tysk-danske kunstner Heidi Guthmann Birch, hvis skulpturelle gengivelser af misdannede fostre fra Berlins medicinske historiske museum har dannet afsæt for bog og udstilling. Som sommerfugle på nåle svæver de keramiske skulpturer i rummet – underligt uvirkelige og meget virkelige på samme tid.

Det uperfekte barn er måske ikke lige en bog, som den nybagte gravide eller mor vil kaste sig over. Men for os andre, som har fået moderskabet på afstand – og for dem, som måske engang selv skal være forældre, er der meget nyttigt og eftertænksom viden at hente. Bogen ender på en optimistisk note, men uden at romantisere. På den ene side har medico-teknologien gjort livet lettere for handicappede – på den anden side trives fordomme og uvidenhed i bedste velgående. Det går lige fra skolekammerater og kolleger, som kommer med tankeløse og mobbende bemærkninger til emballage firmaer, som ikke har forstået, at ikke alle har lige mange fingre eller kræfter til at åbne en karton eller dåse.

Aarhus Universitetsforlag har begået endnu en smuk bog, med mange fine og velvalgte illustrationer. Det tværfaglige greb fra folketetro, over kunsthistorie til medicinhistorie er velvalgt, men jeg savner et kultur-sociologisk perspektiv og en interesse for kvinderne selv, deres motiver og tanker. Til dette formål kunne redaktørerne med fordel have inddraget feministisk inspireret forskning, som eksempelvis

kultursociologen Charlotte Kroløkkes studier af præ-natal fotografering og hendes arbejde med cyborger og hybrider i en socioteknisk virkelighed.

I lyset af antologien om det uperfekte barn fremstår Sigrid Riises *Bedste råd om børneopdragelse* som de rene selvfølgeligheder. For de, der har fulgt Riise på radio, tv og i foredrags-salene landet over, er der ikke meget nyt under solen. Der er nemlig tale om en samleudgivelse af de indlæg, hun har holdt gennem årene. Budskabet er enkelt, børn har krav på at blive elsket, men også på, at deres forældre forstår, at de er børn og endnu ikke små voksne – og at forældrene følgelig har ansvar for deres opdragelse, ve – og vel. Det er på sæt og vis ro, regelmæssighed og (mindre) renlighed i nye gevandter, men også med en accept af, at dagens barndom er en anden en 1950'ernes, og at institutioner og den dobbeltarbejdende familie er kommet for at blive. Men derfor kan man godt med rimelighed forvente, at børn er renlige inden de kommer i børnehave, at de har lært at sige tak for mad, og at de i øvrigt forstår at der er forskel på dag og nat. Riise går ikke af vejen for at opfordre forældrene til at lade barnet ligge i sin seng, også selvom det græder. Ikke i flere timer af gangen, men så længe at barnet forstår at forældrene ikke bare kommer styrtende. Derefter "kan man være så heldig, at de lægger sig til at sove."

Riises *Bedste råd* bliver næppe en bestseller, dertil er konkurrencen fra de mange farvelagte bøger om barnets første år alt for hård. Den bør snarere læses som et mere jordbundet indlæg i en tid, hvor forestillingerne om den gode barndom ofte tenderer mod det helt urealistiske.

Sigrid Riises bedste råd om børneopdragelse.
Lindhardt og Ringhof, 2008